

Música de

GRALLES

al Vendrell

Les Gralles del Baix Penedès

(El Vendrell)

Tocats de Canya

(El Vendrell)

Els Mosquits

(El Vendrell)

Bufalodre

(Valls)

Auditori Pau Casals

Cicle de Tardor

Divendres 14 • Octubre 2011

10 vespre

Tocats de canya

Bufalodre

Els mosquits

Música de **GRALLES** al Vendrell

Les Gralles del Baix Penedès

**Concert dedicat a
Joan Company i Puig *Capblanc***

Presentació

Per sisè any consecutiu, el Patronat Municipal Auditori Pau Casals organitza el concert **Música de gralles al Vendrell**, en el Cicle de Tardor.

Aquests concerts **Música de gralles al Vendrell** recuperen i difonen peces per a gralla, incentiven la composició i estrena de música per a aquest instrument, promocionen la publicació de repertori i homenatgen grallers o grups de gralles del Vendrell.

El concert d'enguany el dediquem a Joan Company i Puig, *Capblanc*, en el centenari de la seva defunció.

Deixeu-vos, un any més, emocionar pel so de la gralla i gaudiu de les peces escollides en aquest concert.

Benet Jané i Palau

Alcalde del Vendrell

El Vendrell, octubre de 2011

Joan Company i Puig, *Capblanc*: Testimoni de l'evolució de la gralla.

Enguany es celebra el centenari del traspàs del graller vendrellenc Joan Company i Puig, *Capblanc* (1869-1911), integrant, junt amb el seu germà gran Josep (1865-1946), del nucli de la coneguda colla de grallers *Els Capblancs*.

Una formació innovadora a través de la qual es pot anar seguint l'evolució del món de la gralla durant tres dècades. *Els Capblancs* neixen com una formació clàssica de gralles seques, per introduir més endavant la gralla de claus; amb la posterior inclusió d'un instrument de metall, com el fiscorn. Però l'experimentació de la colla va encara més enllà amb la creació d'una formació més àmplia anomenada *petita cobla*, que inclou tres gralles de claus, una tenora i un fiscorn, que, cap a principis del segle XX, els permetia interpretar un repertori de sardanes.

Del Joan Company home no en sabem gaires coses, entre d'altres raons pel fet que va morir molt jove, el 7 de setembre de 1911, víctima de l'epidèmia de còlera que va afectar el Vendrell aquell any. El 9 de juny de 1900, és va casar amb Josepa Ferrer Caralt, més coneguda per *Pepa Lila*. El matrimoni es va establir al carrer de Santa Anna, 43, i va tenir dos fills, Teresa (1909) i Joan (1912). Aquest darrer es va casar amb Cèlia Miró i Riembaud (1914-2002), que va conservar la gralla de claus del seu sogre.

Del Joan Company graller en sabem algunes coses més. Des dels inicis de la colla, tal com explicava l'Anton Company, formaven parella els dos germans. La primera notícia de l'activitat de la formació ens ve pautada per la coneguda anècdota entre el petit Pau Casals, amb cinc o sis anys, i un dels

dos germans Capblancs, que va visitar Carles Casals perquè li ensenyés noves peces per al seu repertori de ballables. Entre 1881 i 1882, cal situar doncs els primers inicis d'activitat de la colla; una formació que estaria formada per Josep Company i Joan Company, com a grallers, i Carles Mañé i Jané, *Arlà*, com a timbaler.

Aquesta formació inicial evoluciona cap a mitjans dels anys 80 del segle XIX amb la introducció a la colla del músic Manuel Alfonso Martínez, *Alfonso* (1855), que tocava un fiscorn i va suplir el timbaler per un període indeterminat de temps.

La primera actuació clarament datada de la colla, ara ja en formació de gralla a tres veus i un timbaler, és de l'any 1894, quan, el 5 d'agost, la colla actua a l'aplec del Castell de Penyaforat al terme de Santa Margarida i els Monjos. La crònica ens diu d'ells: "Hubo por la tarde baile con música de tres gaitas y tamboril, que corrió a cargo de los llamados Capblanchs del Vendrell; tocaron variedad de piezas con gran afición."

A partir d'aquí l'evolució de la formació es fa primer a nivell intern, amb l'aprenentatge de solfeig per part dels dos fills de Josep Company, el Ventura (1890) i el Joan (1892), per després poder incorporar-los a la colla, el Ventura cap al 1903 i el Joan cap al 1906.

La incorporació de la segona generació a la formació familiar dona encara més renom a la colla, que en el món de la gralla del seu temps és considerada com "de les millors i que toca amb més consciència" (1908).

L'any 1907, els *Capblancs* creen una nova formació musical que anomenaran la *petita cobla*, un conjunt instrumental documentat en actiu entre

1907 i 1908, dedicat a interpretar sardanes i que alternen amb la formació més clàssica de colla de gralles.

La Petita Cobla dels Capblancs actua per primera vegada al Vendrell el 5 d'octubre de 1907, amb una audició de sardanes a la plaça Nova, on interpreten la *Cançó de taper*, la *Pubilla empordanesa* i *Ideal*¹. La nova formació musical la integren, segons la premsa de l'època, "les tres gralles que ja solien tocar juntes, d'una tenora i fiscorn."

La crítica elogia la formació, de la qual destaca que "està clar que les sardanes no resultan com tocades per una cobla complerta, però va tot lo bé que poden fer-ho unes gralles tocades per uns experts grallers com són els Capblanchs"

El 17 de juny de 1908 el *El Baix Penadés* comenta que, com a petita cobla, tocaren als "pa-beneits" i interpretaren sardanes per ballar.

El 23 de setembre de 1910, els Capblancs es documenten actuant com una colla de grallers a Tarragona tot acompanyant l'actuació dels Xiquets de Valls. Serà la darrera actuació documentada de la colla abans de la seva evolució definitiva cap a una orquestrina, el *Quintet Capblancs* (1915), i la darrera documentada del graller Joan Company Puig, que morí víctima del còlera ara fa cent anys.

Salvador Arroyo Julivert

¹ Es refereix a les sardanes *La cançó del taper*, no sabem si la de Salvador Raurich i Ferriol de 1904, o més probablement la de Cassià Casademon i Busquets de 1901, ambdues amb lletra de Ramon Masifern; *La pubilla empordanesa*, de Josep Serra i Bonal, de 1902, a la qual Joan Maragall li posà lletra posteriorment, i *Ideal*, també de Josep Serra i Bonal, de 1907.

PROGRAMA

Les Gralles del Baix Penedès

Niña hechicera

Popular xilena
(arr. Jaume Vidal, *Carboner*)

Un valset pel Submarí

Jordi López, 2000

Toc d'esmorzar

Jordi Quintana, 2004

Gralles: Carles Bo, Carles Guasch, Jordi Inglès Bero, Joan Ramon Ivern, Jordi López, Pere Marcé, Rosa Maria Marcé i Miquel Rovira

Timbal: Xavier Ollonarte

Tocats de Canya

El Ton i el Vallès

Quim Miracle, 1995

Les caramelles

Cuplet, Cándida Pérez Martínez, aprox. 1919-1920
(arr. Jaume Vidal, *Carboner*)

Els rigodons del Vendrell

Autor desconegut
(arr. Lluís Giménez, 2011)

Gralles: Pere Esteban, Joan Figueras, Felip Nin i Jesús Trayner

Timbal: Àngel Aunion

Els Mosquits

Ideal

Sardana, Josep Serra i Bonal, 1907
(arr. Adrià Grandia, 2011)

Americana

Del repertori de Josep Mercader, *Astó*

Marxa dels Cetrons

Del repertori dels Cetrons
(arr. Adrià Grandia, 2011)

Gralles: Adrià Grandia i Jordi Inglès Bero

Timbal: Daniel Cañellas *Mosquit*

Amb la col·laboració de Pep Orellana al fiscorn

Bufalodre

Introducció i Dansa popular

Per a gralla catalana sola, Salvador Brotons, 2011 (estrena)

Balladeta dels Gegants de Valls,

(arr. Miquel Benito)

Jota dels Gegants de Valls,

(arr. Jaume Aguzà)

Ball de Valencians de Bellmunt del Priorat,

(arr. Joan Moliner)

Las Torres,

(arr. Josep Maria Mayol)

Toc d'Ofertori

Del repertori dels Triquelis de Solivella (arr. Jaume Aguzà)

Conchita

Del repertori dels Basterons de Vila-Rodona

El sultán

Del repertori dels Basterons de Vila-Rodona

Toc de retreta

Gralles: Francesc Sans, Iris Gayete i Ferran Benach

Timbal: Nando Taló

Peça conjunta de tots els grups

Matinades curtes

(arr. Ço del Botafoc, 2004)

Primera part

Les Gralles del Baix Penedès

Un valset pel submarí

Jordi López, 2000

Estrenada el 2000, en el 25è aniversari de les Gralles del Baix Penedès, aquesta és la primera peça per a gralles composta per Jordi López, que diu que la va dedicar "al qui fou el meu mestre: el Jaume Vidal i Vidal, *Carboner*. Com que a banda d'aquest renom familiar, a l'entorn graller també era conegut com el *Submarino*, vaig fer un valset i li vaig posar aquest nom".

Aquesta peça comença amb una alegre i saltironada introducció a 6/8 (A i A'), que dona pas al valset en 3/4 (B-B'-C-C'), de faïçó ballable popular, per tornar a la introducció, però en forma conclusiva. Els jocs de terceres, els diàlegs, les divergències i les complementacions entre les dues veus mantenen l'estil dels valsets tradicionals.

Toc d'esmorzar

Jordi Quintana, 2004

Estrenat el 26 de juliol de 2005 al Bar Montserrat per les Gralles del Baix Penedès, és una peça per a tres gralles, dedicada al Josep, la Paqui i les cuineres d'aquest bar, també anomenat cal Guitarra o la Bombolina.

Des de fa molts anys, en acabar les matinades de Festa Major o de la Fira de Santa Teresa, els grallers, les gralleres i els timbalers de les Gralles del Baix Penedès, van a esmorzar al Bar Montserrat. De fet, l'esmorzar dels grallers és un acte de la Festa Major, un acte que no surt al programa, però que ja és una tradició ben arrelada, i que, per tant, bé es mereixia un toc de gralles propi, a l'estil dels de Festa Major.

El toc comença amb una introducció escalonada i dos acords tensionats, que deixen pas a la primera frase del toc (A-A), que convida a anar a esmorzar. Una segona frase (B) a dues veus, força sincopada, dona pas a la tercera (C-C), que segueix el ritme anterior, amb una melodia a l'estil de B. Bern, que a casa nostra en diem una mica "atrincada".

Niña hechicera

Popular xilena

Aquesta masurca xilena, que a casa nostra es toca com un pericó, va ser força popular a mitjan segle passat, essent Violeta Parra una de les persones que la va difondre més.

<i>Niña hechicera</i>	<i>Ven, ven,</i>
<i>de rostro agraciado,</i>	<i>ven, hechicera mujer.</i>
<i>dime si has amado</i>	<i>Ven, ven, ven,</i>
<i>alguna vez por caridad,</i>	<i>te adoro con frenesí.</i>
<i>que yo ya siento</i>	<i>Sí, sí,</i>
<i>mi alma transida.</i>	<i>ven, hechicera, a mis brazos,</i>
<i>Quiéreme, tú, niña,</i>	<i>si no, de pena,</i>
<i>un poquitito y nada más.</i>	<i>si no, de pena voy a morir</i>

L'arranjament com a pericó és de Jaume Vidal, *Carboner*.

Tocats de Canya

El Ton i el Vallès

Quim Miracle, 1995.

Aquesta peça dedicada al graller Antoni Mañé, *Ton de la Gralla*, i al timbaler Jaume Vallès, és per a tres gralles, i s'inicia amb un tema molt alegre (A), que es repeteix amb una variació final descendent i conclusiva, per donar pas a una transició més lenta (B), cap a un ball saltironat (C), que enllaça amb un final més pausat i amb tensió (D), per retornar al tema inicial.

Les caramelles

Cuplet, Càndida Pérez Martínez, aprox. 1919-1920

La cançonetista i compositora olotina Càndida Pérez (Olot, 1893-1989) va ser la més important compositora de cuplets, entre els quals cal destacar *Marieta de l'ull viu*, *La fornera de la Ronda*, *Ball de rams*, *La muller d'en Manelic*, etc.

El cuplet *Les caramelles*, amb lletra, de Joan Misterio, pseudònim de Joan Casas Vila, va ser estrenat per la cupletista menorquina Pilar Alonso al teatre El Dorado de la plaça de Catalunya, de Barcelona, el 17 de febrer de 1919, i popularitzat per ella mateixa i més tard per Linda Vera. Posteriorment ha format part del repertori de Mary Santpere,

Núria Feliu, Guillermina Motta, Rocío Romero, i fins i tot de Biel Majoral.

L'arranjament del cuplet és de Jaume Vidal, *Carboner*.

Els rigodons del Vendrell

Els grallers Tocats de canya, dissabte 23 de juliol del 2011, van recuperar els *Rigodons del Vendrell*, en una versió per gralles a tres veus.

Aquests rigodons, que antigament es tocaven i ballaven per Carnaval, estan formats per cinc petites peces que generen els anomenats set peus. El primer peu comença amb els primers vuit compassos del primer rigodon, com a crida al ball, i tot seguit s'inicia el segon peu amb el rigodon complet, que, amb l'estructura A-B-A-C-A i compàs 2/4, recorda marxes i polques, i s'evoca en un conegut ball de nans. El tercer peu o segon rigodon, d'estructura A-B-C-A i compassos 6/8 i 2/4, inclou referències a l'ortològica cançoneta vuitcentista dedicada al darrer absolutista, *Cuando Fernando séptimo...*, i d'*El tio fresco* i *El senyor Ramon*. El quart peu i tercer rigodon, d'estructura A-B-C-D-A-B-C i també compassos 6/8 i 2/4, té un "airet" molt popular que recorda balls de bastons i músiques carnavalesques. El cinquè peu o quart rigodon, amb estructura A-B-B-A, comença amb una introducció arpegiada molt pròpia de trompetes, i agafa tot seguit un aire de marxa francesa d'escoltes. El sisè peu i cinquè rigodon, el més llarg, té una estructura A-B-C-C-A-B-D-D, que es repeteix dues vegades i mitja, i té el caràcter, ritme, introducció i desenvolupament d'una jota, que sovint recorda la del *Ball de panderos* de Vilafranca. El setè i darrer peu és un retorn al primer rigodon, amb un ritme més ràpid

L'arranjament per a gralles és de Lluís Giménez, fet per encàrrec dels grallers Tocats de canya el 2011.

Els Mosquits

Ideal

Josep Serra i Bonal, 1907

Josep Serra (Peralada, 23/09/1874 - Barcelona, 14/02/1939), compongué més de 250 sardanes, entre les quals destaquen *Il·lusió* (1898), *La pubilla empordanesa* (1902), *La reina de les flors* (1903), *El rossinyol* (1907), *Peralada* (1926), etc.

Diuen els Mosquits que han escollit aquesta sardana “perquè el 1907, any d’inici de les sardanes al Vendrell, la colla dels Capblancs ja n’havia transcrit per a gralles i en va interpretar al mes d’octubre del mateix any, i segurament en altres diades assenyalades. Aquesta moda de tocar sardanes amb gralla reflecteix l’edat d’or de les gralles al Vendrell, una moda que es va anar propagant a altres colles de grallers com els Astons, que es dedicaren a transcriure, arranjar i fins i tot encarregar la composició de sardanes per al seu grup. El mateix Jaume Vidal Carboner va compondre la sardana per a gralles *Camperola*, dedicada als Astons. Nosaltres hem volgut afegir un fiscorn a la formació per tal de simbolitzar aquesta formació d’orquestrina amb la qual varen tocar els Capblancs, i que avui dia han reprès grups com *La fanfara de Torredembarra* o *Metral·la*”

L’arranjament per a gralles és d’Adrià Grandia, 2011.

Americana

Josep Mercader i Ramon, *Astó* o *Gepet Astó* (1886-1964) va aprendre solfeig de ben jove; cap al 1900 començà a tocar la gralla i va esdevenir un gran melòman i un gran amant d’aquest instrument. El 1928 fundà la seva pròpia colla, Els Astós, que durà fins al 1962. Desconeixem si Josep Mercadé va tocar amb la formació de gralles i metall, però aquesta, segueix essent totalment vigent.

Aquesta americana es troba dins el corpus d’obres transcrits per en Josep Mercadé i Ramon *Astó*. La transcripció original està escrita per a dues gralles i un tenor, i en la versió dels Mosquits, el tenor és interpretat pel fiscorn, que fa el solo a la part B.

Marxa dels Cetrans

Com diu Salvador Arroyo, “els Cetrans foren una altra de les colles vendrellenques de les que anaven a cavall del segle...[...] Entre 1903 i 1908 integraven els Cetrans Jaume Figueras i Almirall “Masové”, primera gralla i baix; Pau Domingo i Vidal “Cetró”, segona gralla, i Macari Domingo i Tort “Macari”, primera gralla, amb l’acompanyament d’un timbaler, del qual no sabem la identitat”, tot i que hi ha qui diu que potser era Carles Mañé i Jané, *Arlà*.”

Aquesta marxa pertany al repertori del grup de grallers Els Cetrans, també anomenats Els Satrans, i està recollida

per Jordi Inglès *Bero* i Adrià Grandia, a partir del record Joan Domingo *Macari*, que els la va reglar. Comenta aquest que el seu pare Macari Domingo, un gran primer, la tocava per casa, i que quan li va demanar que la hi ensenyés, li va dir que era massa difícil. Joan Domingo no l’ha tocat mai, però la seva prodigiosa memòria permet recuperar, al Vendrell, una peça de principis del segle XX.

Hi ha altres grups de gralles, com els Vernets, que la interprenen amb el nom de *La marxa del Ros de l’Arboç*, fet que possiblement vol dir que devia ser un tema que va anar passant de colla en colla de grallers per la seva popularitat i funcionalitat.

Segona part

Bufalodre

Introducció i Dansa popular

Per a gralla catalana sola.

Salvador Brotons, New Paltz, NY, 2011.

Diu el compositor i director Salvador Brotons que aquesta peça “per a gralla sola fou escrita a petició de Juli Grandia (director de l’Auditori Pau Casals del Vendrell). Assessorat pel graller Francesc Sans sobre les característiques de l’instrument, m’he decantat per una peça d’inspiració popular. Després d’una breu introducció lenta, segueix una dansa de flaire procedent del ballet català. De forma A-B-A i codetta, la peça juga amb l’articulació variada i un virtuosisme amable.”

Aquesta composició per a gralla sola, que amalgama la tradició i la contemporaneïtat, és una gran aportació al repertori professional d’aquest instrument, tant pel seu caràcter i estil, com pel relleu internacional del seu compositor.

Balladeta dels Gegants de Valls

Coneixem aquesta peça gràcies al quadern que l’organista vallenc Ramon Bonet i Vallverdú edità el 1888, amb el títol *Colección de treinta cantos populares y pastoriles para gaita y tamboril*. Aquest ball es toca el dia de Sant Joan i el de Santa Úrsula per fer ballar els gegants de la ciutat.

L’arranjament és Miquel Benito, i fa un petit joc tonal sobre la melodia original.

Jota dels Gegants de Valls

La vigília de Sant Joan, en la sortida de completes, els gegants ballen al so d'aquesta peça. Ja la trobem en reculls del segle XIX, i és un clar exemple del repertori de lluitament en l'època en què les danses i entremesos s'acompanyaven d'un sol graller i un timbaler.

L'arranjament per a la formació clàssica de grallers és de Jaume Aguza.

Ball de Valencians de Bellmunt del Priorat

Aquesta peça va ser recollida per Xavier Gols i Joan Gols l'agost del 1932 per encàrrec de *l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya*. Anteriorment, l'any 1927, Joan Amades i Joan Tomàs ja n'havien recollida una versió més reduïda de la colla de grallers els Romeas del Vendrell, que feia uns anys que anaven a Bellmunt a tocar el que ells anomenaven *La valenciana*. Consta de cinc parts: els ponts, la bolangera, la presumida, el colzet i el final.

L'arranjament és de Joan Moliner.

Les torres

Aquesta peça prové del quadern ja citat de Ramon Bonet. Es tracta ja d'un toc de castell, tal com avui el coneixem, amb avís, aleta i sortida. Actualment es fa servir per acompanyar el Ball de Valencians de Tarragona.

L'arranjament és de Josep Maria Mayol.

Toc d'Ofertori

D'aquest toc solemne i litúrgic en coneixem diverses versions. Dues formen part del repertori de colles històriques vendrellenques: els Romeas (-1927) i els Astons (aprox. 1940) i una altra dels Gonsers de Sant Jaume dels Domenys (-1927). En aquest concert s'ofereix el Toc d'Ofertori que formava part del repertori de la colla de grallers de Solivella els Triquells, recollit el 1928 per Joan Amades i Joan Tomàs. La primera part es correspon a l'ofertori dels homes, mentre que la segona és el de les dones.

L'arranjament és de Jaume Aguza.

Conchita

Encara hem sentit de les persones grans que als grallers els agradava lluir-se amb les americanes. No en va, totes les colles que participaren al primer concurs de grallers que es féu a Valls el 1885 escolliren com a interpretació de lliure elecció una peça d'aquest gènere. Aquesta formava part del repertori dels històrics grallers els Basterons, de Vila-Rodona.

El sultán

A finals del segle XIX i principis del XX els ballables formaven el corpus central del repertori dels grallers. Aquest pas-doble n'és un exemple. En desconeixem l'autor, i prové del fons musical dels Basterons.

Toc de retreta

Els tocs de retreta, amb un clar origen militar, servien per sortir de plaça després d'una actuació castellera o per indicar la fi del dia festiu. La versió que presentem fou recollida per *l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya* a principis del segle XX del graller valenc Jaume Borràs.

Tots els grups

Matinades curtes

Per què unes *Matinades curtes* com a peça final conjunta de tots els grups? Perquè la primera vegada que es va editar la seva partitura, va ser el 1905, al *Programa de la Festa Major del Vendrell*, amb un comentari sobre la gralla, de Jaume Ramon, que deia: "Al sentir las tan originals com escayentas *Matinadas* de frescals i corprenedoras notas que convidan al descans y al repós...". I el 1905, Joan Company i Puig, *Capblanc*, a qui homenatgem enguany, estava tocant amb els Capblancs.

Hi ha qui diu que el Vendrell el l'únic lloc de Catalunya on les *Matinades curtes* encara són vives. Sigui com sigui, el cert és que quan es fan *Matinades*, bé per la Festa Major, bé per la Fira de Santa Teresa, o en altres ocasions, els grallers gairebé sempre en toquen algunes, aturats davant de la casa d'en Jaume Esteve, *Casalta*, al pont del Pardo, o davant del Bar Montserrat.

Textos: Jordi Quintana, Francesc Sans i Adrià Grandia

Referències

ARROYO, Salvador. "Els grallers del Vendrell: les colles de la Renaixença castellera (1906-1936)". *Miscel·lània Penedesenca*, XX, p. 593-634, 1995 (Comunicacions presentades a les 7es Jornades d'Estudis Penedesencs celebrades a Sant Sadurní d'Anoia els dies 3, 4 i 5 de juny de 1994) (Versió en línia a: <<http://www.raco.cat/index.php/MiscellaniaPenedesenca/article/view/59486/92207>>, [Consulta: 7 setembre 2010]).

ARROYO, Salvador. "Els grallers del Vendrell: dels primers noms a les primeres colles (1784-1926)". *Miscel·lània Penedesenca*, XXI, p. 199-266, 1996 (Comunicacions presentades a les 8es Jornades d'Estudis Penedesencs celebrades a Sant Pere de Ribes els dies 2, 3 i 4 de juny de 1995). Disponible a: <<http://www.raco.cat/index.php/MiscellaniaPenedesenca/article/view/63787/92218>>.

BAYER, Xavier; GAYETE, Iris. *Terços amunt! Músiques per a gralla a l'entorn del fet casteller*. Barcelona: DINSIC/Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, 2004.

El Baix Penadés. [en línia]. ARCA, Arxiu de Revistes Catalanes Antigues. [Consulta: 11 setembre 2011] Disponible a: <<http://mdc2.cbuc.cat/cdm4/browse.php?CISOROOT=/baixpenede>>.

FERRANDO, Pere; ARROYO, Salvador. "Els grallers del Baix Penedès dels segles XIX i XX: noves aportacions". *Miscel·lània Penedesenca*, XXVI, p. 499-519, 2001 (Comunicacions presentades a les XX Jornades d'Estudis Penedesencs celebrades a Santa Margarida i els Monjos el 30 i 31 de maig i 1 de juny de 1997). Disponible a: <<http://www.raco.cat/index.php/MiscellaniaPenedesenca/article/view/64101/92315>>.

FONTANALS, Blai. (ed.). *Nosaltres, els grallers*. Barcelona: Escola de Grallers de Sitges, 1996.

MASSOT, Josep. (ed.). *Obra del Cançoner Popular de Catalunya. Materials. Volum VIII. Memòria de missions de recerca*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1998.

Materials per a conèixer la Càndida Pérez i alguns dels seus cuplets. [en línia]. 2009 [Consulta: 11 setembre 2011] Disponible a: <<http://www.ub.edu/ntae/candida/>>.

OLIVÉ, Roser, et al. *Repertori d'en Jaume Vidal i Vidal, músiques per a gralla*. Barcelona: DINSINC, 1992.

Les Gralles del Baix Penedès

L'origen de Les Gralles de Baix Penedès el trobem en l'anomenada Colla del Carboner que va estar formada per Jaume Vidal, *Carboner*; Antoni Mañé, *Ton de la Gralla*; Josep Sonet, *Peces*, i Jaume Esteve, *Casalta*, i que va actuar entre el 1944 i el 1949.

La primera època de Les Gralles del Baix Penedès va des del 1970, fins al 1980, essent els seus membres Jaume Vidal, *Carboner*; Joan Jané, *Merenguet*; Eduard Vericat; Antoni Mañé, *Ton de la Gralla*, i Joan (*Baltasar*) Vidal, *Tof*, incorporant-s'hi Jordi Inglès, *Bero*, el 1975.

La segona època va començar el 1980, amb la incorporació de joves graller, de les primeres gralleres i de nous timbalers, que van poder gaudir del mestratge directe de Jaume Vidal, *Carboner*, del *Maestro*.

La tercera època de les Gralles del Baix Penedès va començar el 1990 amb l'entrada escaionada de nous grallers, gralleres i timbales, que han tingut com a mestres grallers i gralleres de la segona època.

Tocats de Canya

El 1998, els *Grallers dels Gegants i Nans del Vendrell* van crear el grup *Tocats de Canya*, per diferenciar la seva tasca com a acompanyants dels Gegants i dels Nans de la de grallers de cercaviles i balls, i iniciar un repertori per a concerts. Des de 1999 realitzen un concert de Festa Major a la plaça de les Garrofes.

Els components del grup actual són Pere Esteban, Joan Figueras, Felip Nin i Jesús Trayner a les gralles, i Àngel Aunió, Albert Esteban i Roger Caballero al timbal.

Els Mosquits

Aquesta colla de grallers va néixer el 2009, a la Fira de Santa Teresa del Vendrell, amb la intenció de mantenir i recuperar el repertori deixat pels antics grallers vendrellencs, sobretot de principis del segle XX, i poder-lo tornar a fer sonar pels carrers de la vila. El grup manté la formació primigènia de dues gralles i timbal. Actualment treballen amb els repertoris dels Macaris, dels Farts i dels Astons.

Els components del grup actual són Jordi Inglès, *Bero*, i Adrià Grandia a les gralles, i Daniel Cañellas, *Mosquit*, al timbal.

Bufalodre

Bufalodre, grallers de Valls, està format per quatre músics del Camp de Tarragona que porten anys treballant, investigant i recopilant material al voltant de la gralla i la música tradicional al nostre país. D'això que la línia grallera que segueixen parteix de la tasca que es va fer fins fa aproximadament uns cent anys, quan els grallers del tombant del segle XX van allargar les gralles per aconseguir tessitures més greus per als seus arranjaments i noves peces de composició.

Els components del grup actual són Francesc Sans, Iris Gayete i Ferran Benach a les gralles, i Nando Taló al timbal.

La vuitada de Corpus

Las fiestas de barri de la vuitada de Corpus, llevat de las duas darreras de la Barceloneta y plassa Vella, pot dirse que enguany han passat desapercebudas. En la primera d'aquestas duas, per escanres el dia de Sant Joan, resultá forsa festívola, ab *pa-be-neits* al matí y balladas de sardanas surtint d'ofici, ab la petita cobla dels «Cap-blanchs», á la plasseta de cal Ximet, que estava bellament arranjada, y ba-

El Baix Penadés.

Avuy al vespre la petita cobla dels «Cap-blanchs» donará la primera audició de sardanas en nostra vila á la plassa de Pl y Margall. Tocará la «Cansó del ta-per», «La Pubilla empordanesa» y «Ideal».

LAS MATINADAS

Ajuntament
del Vendrell

Regidoria
de Cultura

Col·laboren:

Generalitat de Catalunya
**Departament
de Cultura**

DIPUTACIÓ DE
TARRAGONA

Les Gralles del
Baix Penedès